

ВОЈНОИЗДАВАЧКИ ЗАВОД

За издавача
директор
Славољуб Јованчић, пуковник

Редакција „Војна књига“
књига хиљаду тристо педесета

Главни и одговорни уредник
Светозар Ђурђевић, пуковник

Уредник
Горан Јањић, дипл. инж.

Рецензенти
Академик *Василије Крстић*
Проф. др *Радован Радиновић*

Др Бранислав Ђорђевић
Др Митар Ковач
Мр Јованка Шарановић

СРПСКИ ВОЈНИ ПОМЕНИК

Београд
2003.

„Идеја о састављању *Српског војног поменика*, у виду једног биографског лексикона, веома је обра. Њеним остварењем задовољена је једна културна потреба широког круга корисника. Не треба умњати да ће *Поменик* наћи примену и у областима васпитања и образовања, не само војних лица већ и цивила. У сваком случају, заслужује похвалу то што су се три квалификоване особе прихватиле једног значајног и научно одговорног посла.“

Академик
Василије Крстић

„У жанровском погледу, *Поменик* је књига-лексикон која је обухватила све што је у дуготрајној историји српског народа и свих српских земаља нешто значило. Наравно, по избору аутора. Најважније, на страницама *Поменика* дефилују војсковође, ратници, епски јунаци, теоретичари војне струке, краљеви, кнежеви и племићи који су за живота, својим делима - мачем и пером - задужили свој народ и његову историју. Као такви, они су заслужили да се нађу у књизи за сећање, за памћење, за не-борав, у *Памћивјеку*, како би то казала наша словенска браћа.“

Генерал-потпуковник у пензији
Проф. др Радован Радиновић

САДРЖАЈ

Предговор.....	9	Бошковић Мијајло.....	56
Алиппић Ранко.....	17	Бошковић Павле.....	58
Анђелковић Јован.....	18	Бошковић Петар.....	59
Анђелковић Коча.....	19	Бошковић Стеван.....	60
Анђелковић Миливој.....	20	Бранковић Вук.....	61
Антонић Василије.....	21	Бранковић Вук (деспот).....	62
Апостоловић Узун-Мирко.....	22	Бранковић Ђурађ.....	63
Арамбашић Станко.....	23	Бранковић Новак.....	64
Аранђеловић Радомир.....	24	Брановачки Јован.....	65
Арачић Вукоман.....	25	Будисављевић Будислав.....	66
Атанацковић Јован.....	26	Бурић Ђукан.....	67
Ацић Вуле.....	27	Бучовић Коста.....	68
Бабић Голуб.....	28	Васић Душан.....	69
Бабунски Јован Стојковић.....	29	Васић Милош.....	70
Бакић Павле.....	30	Велимировић Матијаш.....	71
Бан Матија.....	31	Вешовић Миљан.....	72
Барковић Данило.....	32	Виловски Јован.....	73
Баћовић Васиљ.....	33	Вишњић Филип.....	74
Баћовић Јован.....	34	Влајковић Ђорђе.....	75
Баћовић Максим.....	35	Влатковић Иван.....	76
Баћовић Симо.....	37	Војводић Лакић.....	77
Беговић Бошко.....	39	Војиновић Коста (Косовац).....	78
Белимарковић Јован.....	40	Војислав Стеван.....	79
Белић Владимир.....	41	Војновић Марко.....	80
Белић Емило.....	42	Вранешевић Адам.....	81
Бига Петар.....	43	Врбица Машо.....	82
Бинички Стеван.....	44	Вујадиновић Новак.....	83
Бирчанин Илија.....	45	Вујовић Петар.....	84
Бирчанин-Трифуновић Илија.....	46	Вујовић Симо-Кођошија.....	85
Богдановић Симеон.....	47	Вукаловић Лука.....	86
Богићевић Анта.....	48	Вуковић Влатко.....	88
Богићевић Антоније.....	49	Вуковић Јанко.....	89
Божановић Милош.....	50	Вукотић Јанко.....	90
Божовић Машан.....	51	Вукотић Петар.....	92
Божовић Савић (Савић Радојев).....	52	Вучинић Милутин.....	93
Бојовић Петар.....	53	Вучић Тома Перишић.....	94
Боројевић Светозар.....	55	Вучковић Драгомир.....	96
		Гавриловић Драгутин.....	97

Гарашанин Илија.....	98	Јакшић Дмитар.....	157
Герба Раде.....	100	Јанковић Божидар.....	158
Главаш Станоје.....	101	Јанковић Крсто.....	159
Глигоријевић Хаџи-Продан.....	102	Јанковић Стојан.....	160
Глишић Александар.....	103	Јасика Симо.....	162
Глумац Дамњан.....	104	Јекић Драгомир (Дејан).....	163
Глушчевић Мићо.....	105	Јовановић Бранивој (Брана).....	164
Гојковић Илија.....	106	Јовановић Бранко.....	165
Грујић Вуксан.....	107	Јовановић Зарија Чича.....	166
Грујић Панта.....	108	Јовановић Илија Пчињски.....	167
Грујић Сава.....	109	Јовановић Лазар.....	168
Јаковић Анто.....	110	Јовановић Милутин.....	169
Јаковић Јаков.....	112	Јовановић Михајло.....	170
Јамјановић Јован.....	113	Јовановић Нићифор.....	171
Јеспотовић Милета.....	114	Јовановић Пера-Сегединац.....	172
Јечански Стеван.....	115	Јовићевић Саво.....	173
Јимитријевић Драгутин (Апис).....	116	Јовичић-Стојанчевић Ристо.....	174
Јимитријевић Драгутин (Уча).....	118	Јововић Лука.....	175
Јимитријевић Душан (Дуле).....	119	Јововић Мило.....	176
Јобрњац Теодоровић Петар.....	120	Јововић Новак.....	177
Јокић Ђура.....	121	Јокић Петар.....	178
Јорашевић Боривоје.....	122	Јуришић Павле-Штурм.....	179
Јорашевић Јован.....	123	Калафатовић Данило.....	180
Јучић Нићифор.....	125	Карађорђевић Александар (кнез).....	181
Јушан (цар).....	127	Карађорђевић Александар (краљ).....	182
Јорђевић др Владан.....	129	Карађорђевић Арсен.....	183
Јорђевић Ђорђе.....	131	Карађорђевић Петар.....	184
Јукановић Марко.....	132	Карановић др Сима.....	186
Јукановић Милић.....	133	Караџић Василије-Шујо.....	187
Јукић Светомир.....	134	Катанић Марко.....	188
Јукнић Илија.....	135	Катанић Михаило.....	189
Јурашковић Јанко.....	136	Катић Јанко.....	190
Јурашковић Филип.....	137	Катић Стојадин.....	191
Јурић Димитрије.....	138	Кнежевић Јоксим.....	192
Јуровић Видо.....	140	Ковачевић Драго.....	193
Јуровић Машо.....	141	Ковачевић Никола.....	194
Јивковић Михаило.....	142	Ковачевић Раде.....	195
Јивковић Петар.....	143	Ковачевић Стојан.....	196
Јујовић Младен.....	144	Котроманић Твртко I Стефан.....	197
Јах Александар.....	145	Краљевић Марко.....	198
Јаџицер Илија.....	146	Кривокапић Милош.....	199
Јавровић Стеван.....	147	Крстић Мицко.....	200
Јачевић Миливоје.....	148	Крстић Радисав.....	201
Јачевић Мојсије.....	149	Курсула Јован.....	202
Јимоњић Богдан.....	151	Кусовац Ђуро.....	203
Јиројевић Јовица.....	152	Кушаковић Драгутин.....	204
Јовановић Љубомир.....	153	Лазаревић др Лаза.....	205
Јулић Михаило.....	154	Лазаревић Лука.....	206
Јулић Петко.....	155	Лазаревић Милутин.....	207
Југовић Петар-Курица.....	156	Лазаревић Петар.....	208

Лазаревић Стефан.....	209	Недић Милован.....	264
Лазаровић Ђорђе.....	211	Немања Стеван.....	265
Лешјанин Милојко.....	212	Ненад Јован.....	267
Лома Арсеније.....	213	Ненадовић Јаков.....	268
Лопичић Грујица.....	214	Ненадовић Матија.....	269
Лопичић Марко.....	215	Нешић Боривој.....	270
Лопушина Вук.....	216	Нешић Светозар.....	271
Лукић Коле.....	217	Николајевић Миливој.....	272
Љочић Драга.....	218	Николајевић Петар-Молер.....	273
Љубибратић Мићо.....	219	Николић Александар.....	274
Магдаленић Михаило.....	220	Николић Бајо-Пивљанин.....	275
Малобабић Раде.....	221	Николић Јевто.....	276
Мандић Филип.....	222	Николић Крсто.....	277
Мандушић Вук.....	223	Николић Тихомиљ.....	278
Манојловић Милан.....	224	Никчевић Илија.....	279
Манојловић Ристо.....	225	Никчевић Митар.....	280
Мариновић Милутин.....	226	Обилић Милош.....	281
Марић Љубомир.....	227	Обреновић Милан.....	282
Марковић др Александар.....	228	Обреновић Милош.....	284
Марковић др Михајло.....	229	Обреновић Михаило.....	286
Марковић Сима.....	230	Окановић Драгутин.....	288
Мартиновић Јован.....	231	Орешковић Антоније.....	289
Мартиновић Марко.....	232	Остојић Љубомир.....	290
Мартиновић Митар.....	233	Павелић Ђуро.....	291
Матановић Ђуро.....	235	Павићевић Јосиф.....	292
Матић Светомир.....	236	Павловић Живко.....	293
Машин Александар.....	237	Павловић Иван.....	294
Мијужковић Мркоје.....	238	Павловић Милован.....	295
Микашиновић Михаило.....	239	Павловић Пеко.....	296
Милетић Коста.....	240	Павловић Тодор.....	298
Милетић Радован.....	241	Пантелић Стеван.....	299
Милић Љубомир.....	242	Паштровић Борко.....	300
Милићевић Глигор.....	243	Пејовић Бајо.....	301
Миловановић Коста.....	244	Пејовић А. Сава.....	302
Миловановић Коста (Пећанац).....	245	Пејовић Ш. Сава.....	303
Миловановић Милан.....	246	Перишић Љубивој.....	304
Миловановић Младен.....	247	Петровић Вељко.....	305
Милутин (краљ).....	248	Петровић Данило.....	306
Милутиновић Драгутин.....	250	Петровић Ђорђе-Карађорђе.....	308
Миљанић Ђоко-Бањанин.....	251	Петровић Јован.....	310
Миљанов Марко.....	252	Петровић Лаза.....	311
Михајловић Јовча-Конда.....	253	Петровић Миливоје Блазнавац.....	312
Мићуновић Вук.....	254	Петровић Мирко.....	313
Мишић Живојин.....	255	Петровић Михаило.....	314
Мишић Петар.....	257	Петровић Никола I.....	315
Мишковић Груја.....	258	Петровић Петар Пеџија.....	317
Мишковић Јован.....	259	Петровић Петар I.....	318
Монастирлија Јован.....	261	Петровић Петар II - Његош.....	319
Мутап Лазар.....	262	Петровић Радич.....	321
Мутимир.....	263	Петровић Стеван-Книћанин.....	322

Тециреп Лазар	323	Спасојевић Радојица	375
Тешић Душан	324	Срећковић Михаило	376
Тешић Петар	325	Станојковић Јован Довезенски	377
Тилетић Јоле	326	Старина Новак	378
Тламенац Илија	327	Степановић Степан	380
Тламенац Туро	328	Стефановић Душан	382
Токорни Љубомир	329	Стокић Станојло	383
Толексић Јоко	330	Стратимировић Ђорђе	384
Топивода Ђуро	331	Страхињић Никац-Подгоранин	386
Топивода Раде	332	Суботић Дејан	387
Топивода Симо	333	Танкосић Војислав	388
Топовић Војин (Вук)	334	Терзић Божидар	389
Топовић Дамјан	335	Терзић Симо-Токалија	390
Топовић-Дрекаловић Спахо	336	Тодоровић Коста	391
Трапчетовић Јован	337	Томановић Никола	392
Триљева Адам	338	Томић Миодраг	393
Тринцип Гаврило	339	Топаловић Петар	394
Трица Драгутин	340	Трбић Василије	395
Протић Коста	341	Трифунковић Душан	396
Протић Петар	342	Тунгуз Перо	397
Путник Аврам	343	Туцаковић Милан	398
Путник Паја	344	Узун Мирковић Љубомир	399
Путник Радомир	345	Франасовић Драгутин	400
Падовић Блажо	347	Хаџић Светозар	401
Падовић Јован	348	Хаџић Стеван	402
Падовић Мијат	349	Херкаловић Стефан	404
Падовић Мина	350	Хорватовић Ђура	405
Падовић Петар	351	Хорстиг Павле	406
Подојевић Шћепан	352	Хранисављевић Константин	407
Подојковић Милета	353	Хребељановић Лазар	408
Падуловић Симо	354	Џемовић-Делевић Панто	409
Падјачић Јосиф	355	Џеровић Новица	410
Падјић Танаско	356	Џинџар-Марковић Димитрије	411
Падјковић Сретен	357	Чарапић Васо	412
Падшић Михаило	358	Чолак-Антић Илија	413
Падшковић Атанасије	359	Чупић Стојан	414
Падшковић Мојсије	360	Џаковић Трипко	415
Падшовић Гога	361	Шандор Јаромил	416
Падистић Михаило - Џервинац	362	Шибалија Гаврило	417
Падавић Милунка	363	Шоћ Перо	418
Падендз Флора	365	Шоћ Шутан	419
Падимеоновић Чолак-Анта	366	Шупљикац Стеван	420
Падимовић Никола	367	Поговор	423
Падимовић Радоје	368	Напомене	427
Падинђелић Стеван	369	Литература	441
Падмиљанић Илија	370	Резиме/Summary	451
Падмиљанић Крста	371	Белешка о ауторима	453
Падоколовић Глигор	372		
Падоларевић Леонид	373		
Падочица Лазар	374		

ПРЕДГОВОР

Историјски сан, основни национални интерес и главни национални циљ српског народа, од доласка на Балкан, био је оснивање јединствене српске државе. Уједињењу српског народа, у државотворном смислу, супротстављали су се многи регионални и светски центри моћи јер су у остварењу те идеје видели настајање опасних сметњи по остваривање њихових хегемонистичких циљева. Нажалост, све до данашњих дана, легитимно настојање српског народа за уједињењем оспоравано је од непријатеља, па и од појединих савезника у кључним историјским догађајима. Српска војна мисао и вештина дали су огроман допринос делимичном остварењу тог националног циља. Носиоци војне мисли и дела били су знани и незнани синови Српства.

Може се учинити грех ако се не помену поједини великани војне мисли и дела, синови српског народа, али је много већи грех не учинити покушај да савременици и будућа поколења нешто ближе сазнају о јунацима, бисерима наше војничке традиције. Српски народ био би вероватно културно и духовно сиромашнији да није у прошлости имао такве војнике као свој национални понос.

Иза неких српских стваралаца војне мисли и дела стајала је држава, били су војнички образовани, а иза многих није стајао нико осим Бог и њихов народ. Природна генијалност и разум били су им основа за „војевање“ против осва-

јача. У ратовима и устанцима против туђина њих је водила неизмерна љубав према своме народу, слободољубивост и православни хуманизам.

Када говоримо о великанима српске војне мисли и дела, онда мислимо на целокупан српски етнос, не узимајући у обзир његову племенску, географску или државну припадност. Постојање две српске државе, Србије и Црне Горе, није израз постојања нека два посебна народа, него израз државности насталих у специфичним историјским условима.

Духовни предводници српског народа никада нису признавали националне деобе, већ су свој живот и дело посветили борби за његово духовно и државотворно уједињење. Неиспуњење свог дуга према националним интересима и циљевима, сматрали су личним неуспехом и неоствареном животном жељом. О томе сликовито говори и следећи пример. Када је енглески лорд, у италијанској болници, замолио владика Петра Петровића Његоша да му на фотографији напише један стих, он је одговорио да за то нема више снаге, да је несрећан што није доживео уједињење српског народа и да због тога, са сетом, на каменој надгробној плочи само још види: „*Овде почива Петар II Петровић Његош – Владика црногорски*“. Његошев животни сан био је да доживи стварање јединствене српске државе, да настави своје владичанство у Пећкој патријаршији, а да престоница јединствене српске државе постане Призрен, као некада у славна Душанова времена.

Кад дођу тешка времена у којима су угрожене основне националне вредности, пред народ се постављају велика национална искушења, па се интензивније него у прошлости покушава сагледати шта и како су радили наши славни преци да би сачували веру, народ и државу. Сазнања о њиховим искушењима до те мере су болна да се поставља кључно судбинско питање, које је пратило многе генерације и на које је и данас тешко дати ваљан одговор: *Да ли је иједан народ у свету као српски страдао да би сачувао слободу, државност и изграђивао оштрије цивилизацијске вредности?*

То је често питање наших предака, а најалост и питање савременика. Као да је борба за опстанак наш континуиран и национални изазов, а судбина таква да се непрестано, као мали народ пре великих а потом заједно са њима, супротстављамо освајачима и империјама. Како другачије објаснити чињеницу да је наш народ више пута био у улози Давида и непоколебљиво стајао испред Голијата у име хуманизма и одбране универзалних вредности људског рода. Истовремено, као народ, имали смо несрећу да се по цену умањења биолошке супстанце, често пре свих, отворено и крајње херојски супротстављамо онима који су ширили царства, империје и противприродно тежили да загосподаре светом или да га успоставе по својим мерилима вредности. Ти хегемони су од нашег народа тражили, а потом га и принуђивали да заборави своју историју, основне националне вредности, своју културу, своју веру, да се трајно одрекне националних интереса и циљева и да постане покоран народ без корена, који се ломата по овим балканским врлетима.

Вера у универзалне и непролазне вредности, за које вреди дати и живот, била је код наших предака дубоко укорењена кроз породично васпитање, љубав према свом народу, кроз веру у Бога, истанчан осећај правде и смисао живота

једино у слободи. Тирани су у прошлости, вероватно због тога, тежили да нас биолошким страдањем најспособнијих и најчаснијих генетски и духовно дегенеришу, удаље од православне вере, те на тај начин у српском поносном, пркосном и слободољубивом народу постепено промене цивилизацијски систем вредности и маргинализују његов значај и утицај.

Поред страдања српског народа у ратовима, и верским раслојавањем догодила се још једна велика национална несрећа, чије последице и данас осећамо. Преласком на ислам и католичанство српски народ православне вероисповести одрицао се своје браће, јер је поистовећивао нацију и веру. Од тих времена па до данашњих дана, како рече владика Његош, „...исклаше се браћа међу собом“. Дугорочно гледано, то је огромна, тешко исправљива национална грешка – један од битних узрока стратешког узмицања и посрнућа српског народа. Од наше сабраће и саплеменика настале су нове нације, више нашом грешком и духовном лењошћу и неспособношћу него њиховом или заслугом њихових духовних предводника. Верска искључивост, у националном смислу, ни једном народу дугорочно није донела добро и најчешће је погубно деловала на његову будућност.

Централна позиција простора који је кроз историју, на Балкану, насељавао српски народ била је изазов за све војне походе из окружења. Та вечита борба временом је резултирала губљењем дела националних територија и знатним процентуалним смањењем заступљености српског народа на тим територијама.

Вероватно је то цена коју плаћају сви народи који су бројчано мали, налазе се на значајним геостратешким позицијама, а желе да, у светским размерама, остану велики и доследни, вредни поштовања и дивљења од других народа, па чак и од њихових непријатеља.

Огроман духовни потенцијал и креативност омогућавали су српском народу да се, из пораза и после пораза, духовно и материјално уздигне неслућеном брзином, те да оствари циљеве и идеале за које се борио.

Срби се никад унапред нису повиновали сили и моћи непријатеља, па ни пријатеља. Тај осећај поноса и пркоса није био израз мржње према непријатељима друге вере, расе, културе, цивилизације, него првенствено љубави према слободи. Државна и национална питања често су доживљавана као лична, као смисао живота, а тај осећај је практично испољаван кроз мисао и дело бораца за националну слободу и државност.

Допринос Српске православне цркве вечитој борби српског народа је огроман и непроцењив. Црквени великодостојници су често истовремено били војници, поготово у временима када је српском народу претило истребљење или масовно превођење у другу веру. Због тога се може рећи да су православна вера и Црква били чувари војничке душе, неговали веру у победу, чак и онда када за то нису постојали било какви реални услови. Као израз непрекидне бриге и захвалности Српске православне цркве свима који су дали своје животе у одбрани од досадашњих агресија на српски народ, Његова светост патријарх Павле је 24. марта 2000. године осветио крст који је постављен на Соко планини, изнад Соко Града.

Оно што наш народ чини непокојним јесте сазнање да су и многе велике војсковође српског рода и порекла биле по основу вере, најчешће принудно, преведене у непријатељске редове. Нека им Бог опрости, то је било мимо њихове воље или јаче од њих. Њихов биолошки код и генијалност били су често злоупотребљени на несрећу њиховог народа. Ако су њихове мајке, родбина и саплеменици били спремни да их се одрекну и забораве, онда је сасвим разумљиво што их се одрекао њихов народ, означио их

издајницима и што је, најчешће, био судија њиховом нечасном делању.

По завршетку Првог светског рата српски народ Краљевине Србије и Краљевине Црне Горе уложио је државност и своју слободарску историју у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца, а потом у Краљевину Југославију. У нову заједничку Војску Краљевине стали су, раме уз раме, Срби – победници из Првог светског рата и поражени – официри, подофицири и војници Аустроугарске монархије.

Колико је такав спој био неприродан, показало се почетком Априлског рата, кроз издајничко понашање оних које је српски народ крајем Првог светског рата из реда губитника и поражених спасио и превео у победнике. На тај начин српски војник је двоструко понижен и изневерен.

Из основних националних обележја српског народа, кроз биографске податке у *Поменику*, идентификоване су поједине вредности и друштвене норме које су битно утицале на схватање смисла живота појединаца, на њихов систем вредности и определења у погледу вечите неопходности борбе за националне интересе и циљеве. Основни прегоаци преношења тих норми и вредности на младе генерације били су породица, Црква и, повремено, државне институције.

Данас, кад се духовно, верски, културно, национално и територијално разламају историјске нације и културе, сматрали смо потребним да кроз основне биографске податке оставимо слику о великанима српске војне мисли и дела.

Свесни смо тога да су, у овој књизи, нашла место имена која су најприсутнија у српској националној историји, свести и сећању, те да још многи српски великани из војничке прошлости и историје заслужују помен, љубав и поштовање нашег народа, као што су Аврам Ђукић, Јеврем Марковић, Геден Заставнико-

вић, гроф Николај Николајевић Рајевски, генерал Михаел Черњајев, Јосиф Мамула...

Нека нам не замере историчари, критичари, а посебно потомци знаменитих Срба, што неке личности нису ушле у овај *Поменик*, јер смо спремни да прихватимо све сугестије како би у неком наредном издању отклонили пропусте.

Отргнути од заборава бисере наше војничке прошлости инспирација је и обавеза које изазивају осећај поноса на националну прошлост.

Преко именованих у *Поменуку* даје се помен и свим другим знаним и незнатим јунацима који су дали животе за свој народ и његову слободу, иако нису остали запамћени у народном предању и песми, иако о њиховом животу није остало довољно писаних трагова. Као и у свим ратовима, кроз историју, тако и у ратовима у којима је учествовао српски народ, „безимени“ су највише изградили „вечност“ оних које носимо у националном сећању и памћењу. Генијалност војсковођа оживотворена је у духовној и моралној снази народа и војника који су у дело спроводили одлуке претпостављених.

На основу биографских информација о великанима наше војничке прошлости и историје фрагментарно се може сагледати судбина нашег народа на целокупном српском етничком простору.

На основу писаних извора и усменог предања о великанима српског рода сачињен је овај *Поменик*, да би се садашње и наредне генерације духовно напајале на бесмртним делима предака, на њиховом поимању слободе, части и поштења, јер су то универзалне и непролазне вредности људског рода, које су одувек красиле наш народ.

Карактер расположивих информација о личностима које су ушле у *Поменик* делимично је утицао на садржај биографских података, на начин њихове интерпретације, као и на форму и садржај исказа о животу и делу знаменитих српских војника. Лимитирана финансијска средст-

ва за истраживање утицала су на ограничену могућност коришћења извора података и архивске грађе у иностранству.

Све до XVII века основне информације о знаменитим српским јунацима сачуване су кроз епске песме, предања и приповедања млађим нараштајима, махом песмом уз звуке гусала. Због тог сазнања многи најобразованији Срби у гуслама не виде стари, архаични инструмент, него симбол националног опстанка, културе, традиције, духовности и вишевековне борбе за слободу, веру, част и достојанство. У том смислу, велику захвалност наш народ дугује Вуку Стефановићу Караџићу, који је уочио снагу и значај епских песама за очување националне свести о кључним историјским догађајима и личностима које су их обележиле.

У складу са насловом и концепцијом *Поменика*, уважавајући историјску дистанцу која је неопходна да би се, према прецизним критеријумима, идентификовале личности и формулисали релативно постојани ставови трајнијег карактера, обухваћен је период од доласка Срба на Балкан па до 1918. године. Датуми и године у *Поменуку* дати су из коришћене грађе и литературе, јер се није могло поуздано оценити да ли се ради о јулијанском или грегоријанском календару.

Основни критеријум избора личности које су ушле у *Српски војни поменик* био је теоријски и практичан допринос достизању и очувању највиших националних вредности, кроз непосредно учешће у борбама против освајача. Тешко је квантификовати допринос, као критеријум, и провести га у квантитативну вредност. Тај проблем постоји у свим истраживањима ове врсте, јер се допринос у писаним изворима одређује најчешће субјективно од стране аутора консултоване литературе и архивске грађе и од стране аутора *Поменика*. Тај проблем је посебно изражен за период о коме нема довољно лите-

ратуре, нити архивске грађе. Њихов допринос најбоље је одредило мишљење и сећање потомака српског народа о њиховој војној мисли и делу, као и историјске чињенице и писана документа.

Расута сећања, предања, сазнања и записи о онима који су се борили за слободу и државност српског народа, често држећи у једној руци крст а у другој мач, понашајући се као Божије слуге хајдучког срца и разума, оставили су дубок и неизбрисив траг на нашу војну делатност. Вишевековна борба српског народа за национални опстанак, рађање и умирање у ратовима битно су утицали на поимање слободе, као и на одређења да је она врховна вредност коју треба неговати, за коју се треба борити и штитити је од оних који је угрожавају.

Због недовољне пажње према борцима за слободу народа и Отаџбине, поједини великани српске војне мисли и дела су прогнани, умрли и сахрањени у изгнанству. Ради пијетета према мртвима, као и ради будућности српског народа, овом књигом покрећемо акцију да се, у складу са могућностима, организује њихов повратак у завичај, међу свој народ и своје борце. Да живи и мртви осете да је неправда отклоњена, јер за то никада није касно. Да би изграђивали и очували част српског војника неопходно је да онима, који су као прогнани умрли у туђини,

омогућимо преношење посмртних остатака у завичај, који су неизмерно волели и цео живот посветили борби за његову слободу.

Намера нам је била да кумулативним приказом највећих јунака српског рода, бисера националне војничке прошлости, од доласка на Балкан па до краја Првог светског рата, индиректно утичемо на едукацију и морал садашњих и будућих покољења, првенствено оних који су се посветили или који ће се посветити војној професији.

На такво размишљање упућују нас заветне речи нашег великог државника и духовника, Стевана Немање: „*Народ увек живи између својих гробова и небеса својих. Они који не знају за своје гробове никада неће постојати народ*“.

Прикупљање информација о личностима које су обрађене у *Поменуку* помогле су многе установе и појединци са простора Републике Србије, Републике Црне Горе и Републике Српске. Аутори им изражавају велику захвалност. Поред тога, посебну захвалност дугујемо рецензентима *Српског војног поменика*, академику Василију Крестићу и генерал-потпуковнику у пензији, проф. др Радовану Радиновићу, који су својим сугестијама, заједно са ауторима, одговорни и заслужни што је *Поменик* баш овакав какав се читалаштву даје на суд.

Мишар Ковач

ПОМЕНИК

